staalkaartkunstenkrant

‘heb jij, als kunstenaar, geen verdienmodel?’
‘nee, ik heb een beloningsmodel.’

7e jaargang 2014, # 15

(Verhalen over het weer)

“Parlez-moi de la pluie et du beau temps”

03 10 2014

21 11 2014

Balta in de kamer van de wethouder

Het werk dat Balta toont in de kamer van de wethouder Pim van den Berg maakt deel uit van haar onderzoek over culturele identiteit. De gebruikte teksten zijn narratief en zijn vertalingen van ingewikkelde begrippen over weersomstandigheden afkomstig uit andere samenlevingen. Het zijn poëtische uitnodigingen voor het begin van een gesprek.

Deze ‘verhalen over het weer’ maken voelbaar hoe verschillend de relatie van mensen kan zijn met hun natuurlijke omgeving. Het zijn verhalen over identiteit, verbondenheid en kwetsbaarheid.

www.baltainholland.nl

Het werk van Balta is op iedere vrijdag te bekijken tussen 15:00 en 16:00 uur.

Stadhuis Amersfoort.

Stadhuisplein 1.

Meld u bij de balie; de baliemedewerkers wijzen u verder de weg.

De zakelijk financiële benadering versus het onvoorwaardelijke in de kunst

Keynes en de kunsten de kunst van Keynes

Ron Jagers

Nederland is een van de rijkste landen in de wereld. Het gaat ons goed. Door de recessie gaat het iets minder goed. Het perpectief is niet dat er weer volop groei komt. De kunst en cultuur sector zit in zwaar weer. Subsidies worden stopgezet, sponsorgelden verminderen en het grote publiek heeft nog steeds geen notie van wat kunst eigenlijk kost. De kunstensector laat zich markteconomisch denken aanleunen. En de uitvoerend kunstenaar? Die is bezig met werk maken. Prioriteit nummer 1. Hoe hij of zij aan middelen komt? Vaak is dat vers 2. Maar ook de uitvoerend kunstenaar laat zich voortblazen door de markteconomische wind. Het wordt hoog tijd dat de kunstenaar zijn eigen positie gaat bepalen in het economische denken. En dan blijkt er meer onder de zon te zijn.

Het MC Theater uit Amsterdam is failliet. Iedere cultuurliefhebber zal zeggen dat de plek van het theater fantastisch was: het Westerpark, in de rook van de Westergasfabriek. Het MC Theater heeft gevolg gegeven aan de lokroep van de markt-adepten voor de kunst- en cultuursector. Het theater koos voor de zgn. uitstapregeling. Als gesubsidieerde instelling kreeg het een eenmalige uitkoopsom. De uitkoopsom moest voldoende zijn om naderhand zonder subsidie verder te kunnen. Niet dus. En exit MC Theater.

Het MC Theater is exemplarisch voor het denken over kunst en markteconomie. Nu is markteconomie - net zoals kunst overigens - een containerbegrip, waaronder zeer verschillende en uiteenlopende opvattingen huizen. De kunstensector heeft zich dit denken, en in het bijzonder één denkrichting, laten opdringen. De sector heeft de deken over zich gekregen van die economische denkers die denken in cijfermatige economische benaderingen, in bedrijfseconomische benaderingen. Het zijn die economen die ook de crises niet hebben zien aankomen. En waarom zou de kunstensector die redeneertrant moeten volgen? Waarom zou de kunstensector onderworpen zijn aan die wetten, waarvan naderhand blijkt dat het eigenlijk geen wetten zijn? Natuurlijk, er is niks mis mee om zakelijk te denken. Alleen al op basis van zakelijk denken moet je constateren dat het MC Theater failliet is. Maar is daarom het idee ‘MC Theater’ failliet? Nee, natuurlijk niet. Het MC Theater heeft niet de juiste financieringsgrondslag gevonden.

Lange tijd is Keynes verguisd geweest. Maar de econoom Keynes is terug van weggeweest, zijn theorieën althans. Keynes was een man van de exacte wetenschap voorzover het zijn ideeën over wiskunde betreft. Als econoom had Keynes rap door dat economie een ‘menswetenschap’ is. Je kan als econoom wel formules opstellen en rekenmodellen hanteren, de basis blijft gedragswetenschap. Kennis van het menselijk handelen, maar dan wél gecombineerd met een scherp inzicht in de feitelijke gevolgen van het menselijk ingrijpen, dat is de basis van de economische wetenschap. Keynes zag als geen ander dat economie bedrijven ook ‘ingrijpen’ inhoudt. Economisch ingrijpen had wat hem betreft ook een ethische en morele kant. Met economisch ingrijpen kan je helpen de situatie van mensen te verbeteren. Hij was verklaard tegenstander van het communisme, maar moest ook zeker niks hebben van het ‘alleen maar ik’ kapitalisme. Keynes pleitte voor een anti-cyclische economische politiek.

De essentie is dat de overheid die taken oppakt die de marktpartijen laten liggen, zoals bijvoorbeeld het creëren van vraag. Maar zodra het doel bereikt is en de markt werkt weer naar behoren, dan dient de overheid zich weer terug te trekken. Keynes is een tijd uit de gratie geweest omdat het economische systeem vastliep. Dat lag niet zo zeer aan Keynes. Politici volgden zijn advies in een tijd van

Lees verder op pagina 3 >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

>>> vervolg van pagina 1

recessie: geldkraan open, schulden maken en de vraag in een opwaartse beweging zetten. Die politiek had succes. Politici verzuimden om daarna opnieuw anti-cyclische maatregelen te nemen. En daar ging het fout.

Keynes en kunst

Er zijn meerdere manieren waarop de kunsten bekeken kunnen worden in het licht van Keynesiaanse economie-opvatting. Het MC-theater is één van de voorbeelden in de kunstensector waar het mis gaat. Het is niet zo dat de maatregel an sich een verkeerde zou zijn. Het is het moment waarop het gebeurt en de condities waaronder. Ervan uitgaande dat de politiek een betrouwbare partner is bij het in stand houden van een goede kunsteninfrastruktuur, is het verstandiger om de verzelfstandiging van organisatie als het MC-theater te realiseren in de rijke tijd. Het geld dat de overheid dan uitspaart kan opgepot worden om eventueel in te zetten als in een magere periode zo'n organisatie op omvallen staat. Gewoon recht voor zijn raap anticyclisch beleid in de financiën voor de kunsten.

Keynes had als geen ander door dat economie niet alleen een kwestie van cijferen is. Waarom daarop gewezen? Wel, zoals Keynes al zei: economie is een conglomeraat van exacte kennis over geld, filosofie, politiek en handelen. Zit daar niet een veel belangrijkere argumentatie voor de betekenis van kunst in een keynesiaans model? Economie is menselijk ingrijpen in het wereldhuishoudboekje in de veronderstelling dat wij weten hoe de wereld in elkaar steekt. Maar weten we eigenlijk niet verdomd weinig af van de wereld? Hebben wij niet maar een heel klein beetje kennis van wat er zich om ons heen afspeelt? Je zit in je eigen dorp op het dorpspleintje en je kijkt naar alle mensen om je heen. Wat weet je nou eigenlijk af van hun drijfveren? Van hun motieven om te handelen zoals ze handelen? Wat voor het dorpspleintje geldt, geldt zeker op grotere schaal voor de financiële instellingen. Wat wisten en weten we eigenlijk af van de kracht van de financiële hebzucht? Was die bekend geweest en ingecalculeerd in de economische modellen, dan was de crisis wellicht wel voorzien. En hadden er wel adequate maatregelen genomen kunnen worden.

Naast inzicht in geld is dus ook inzicht in de geestelijke toestand van de wereld nodig. In dit segment van het economische denken en handelen kunnen de kunsten een rol spelen. De kunsten kunnen er mede toe bijdragen dat een samenleving nieuwe werkelijkheden en mogelijkheden ontdekt. Juist in een crisissituatie zou deze funktie maatschappelijk gesteund moeten worden. Hoe ongemakkelijk dat ook soms kan zijn. Nieuwe wegen worden altijd schoorvoetend gevolgd. Maar een Keynesiaanse politiek zou dat moeten stimuleren. Niet door de kunstensector de richting op te duwen van marktwerking. Integendeel. Het accent in beleid zou meer verschoven moeten worden richting kunstproducent. Bij gelijkblijvende of krimpende middelen betekent dat een verschuiving van de instituten naar de producent. Want als we als samenleving nieuwe rode peper behoeven, dan moet die komen van de kunstproducent. Het kenmerk van de kunstproducent is niet het behalen van winst. Een kunstenaar heeft zijn verdienmodel niet op het materiële vlak, maar op het creatieve vlak, uitgedrukt in een materieel kunstwerk. Bij de kunstenaar is niet geld het doel en creativiteit het middel. Bij de kunstenaar is creativiteit het doel en daar heb je middelen voor nodig. Onder andere geld.

Vele kunstenaars hebben geen bemoeienis met het economische debat. Begrijpelijk vanuit hun positie. Op praktisch niveau ontbeert menig kunstenaar een antwoord op de maatschappelijke druk om marktconform te opereren. Het is meer dan wenselijk dat zij toch op zoek gaan naar een antwoord. Want weliswaar is geld niet hun doel, zij hebben wél geld nodig. Een belangrijk voorbeeld in Amersfoort waarbij kunstenaars proberen met alternatieve financieringsmodellen hun creatieve doelen veilig te stellen is het voorbeeld van De War. U leest in deze krant meer over hun strategie.

Harmen Zijp

Broedplaats en cashflow

De WAR in Amersfoort is een van vele plekken in Nederland (en daarbuiten) waar kunstenaars oude industrie van een nieuwe invulling voorzien. Zodra de plannen serieuzer worden onstaat er een probleem: De initiatiefnemers willen investeren in de locatie en hebben daarvoor financiering nodig. Institutionele financiers zoals banken werken met modellen die het risico op een afgegeven lening of hypotheek binnen de perken moeten houden. Ze verlangen een meerjaren cashflowberekening die is gebaseerd op een ondernemingsplan met marktverkenning. De dynamiek van een broedplaats is echter meer gebaat bij een organische open ended ontwikkeling. Dat betekent dat er juist veel ruimte moet zijn voor onvoorziene gebeurtenissen, waarbij een voor lange termijn vastgelegd ontwikkelplan fnuikend kan zijn.

Nu kun je je afvragen of een plan voor 20 jaar überhaupt veel zin heeft. Wie had immers 20 jaar geleden de economische crisis of de aanslagen op de Twin Towers en hun nog immer voortdurende nasleep voorzien? Het internet was net uitgevonden en maar weinig mensen zullen zich toen echt hebben kunnen voorstellen welke vlucht mobiele telefonie, webwinkels en cloudservices zouden nemen. Wat zou je nu zo lang vóóruit plannen? Geen plan is soms beter dan wel een plan, want een plan pint je vast voor 20 jaar en laat je als een lemming naar de afgronden rennen. Aan de andere kant, het is ook fijn om wat houvast te hebben, zeker wanneer je substantiele hoeveelheden geld uitleent, ook al levert dat misschien een overschot aan leegstaande kantoorgebouwen op.

Hoe dan ook, bestaande rekenmodellen voor vastgoedontwikkeling gaan uit van een stabiele markt en een grote startinvestering die in ca 20 jaar wordt afgeschreven. Wanneer marktonderzoek uitwijst dat er voldoende vraag is naar het geplande soort ruimte dan wordt er begonnen en anders niet. In deze modellen kan niet worden geanticipeerd op grote marktveranderingen en is een geleidelijke ontwikkeling moeilijk in te passen. Het wordt al snel te complex om alle mogelijke ontwikkelingen tegen elkaar af te wegen, en daar de beste strategie uit te kiezen.

Om aan de plannen van De WAR (aankoop en ontwikkeling als vrijruimte) te kunnen rekenen is speciale software ontwikkeld die deze puzzel legt, en waamee een meerjarenexplotatie kan doorgerekend voor geleidelijke herbestemming in een organisch groeimodel. Dit gebeurt met behulp van een 'genetisch algoritme', een rekenmethode die is afgeleid van de manier waarop de in evolutie complexe optimalisaties tot stand komen.

Hoe gaat dat in z'n werk? Bij elkaar zijn er enige tientallen ingrepen die, verspreid over een bepaalde looptijd moeten worden uitgevoerd. Elke ingreep kost geld en verandert iets aan de exploitatie. Sommige ingrepen zijn gekoppeld, zoals bijv. de aanleg van een tuin die pas kan gebeuren na sanering van de grond. Idealiter is de fasering van ingrepen zo, dat met bescheiden startkapi-

Lees verder op pagina 4 >>>

Er wordt te weinig gedronken En als er wel wordt gedronken, wordt er verkeerd geklonken

Marian Donner
schrijver en publicist
www.mariandonner.nl

Je hoort je glas schuin te houden en het dan zo hard mogelijk tegen dat van een vriend, vijand of vreemde te slaan. Zodat de drank over de rand klotst - de alcohol moet worden vermengd. Dat is hoe de Vikingen het deden en daarna koningen, keizers en landheren. Want alleen zo wist je zeker dat je metgezel je niet probeerde te vergiftigen.

Wie nu echter chic wil doen, tilt zijn glas het luchtledige in. En geeft een kort knikje. De ander blijft op veilige afstand. Zo worden er tenminste geen glazen gebroken, geen bacteriën uitgewisseld, geen tafelblad of kleding bevuild. Zo houden we het netjes.

Het past bij deze tijd. Die is bovenal keurig, zoals Katie Roiphe in Lof van het rommelige leven schrijft. Gericht op orde en heilzaamheid. Er heerst een cultuur waarin we gezond dienen te eten, de sportschool altijd beschuldigend wacht en we onze geest reinigen met mindfullness, pillen en zelfhulpboeken. Overtollig vet wordt weggesneden, rimpels opgespoten, tot onze huid net zo glanst als onze ziel en darmen. Schoon moet het zijn. Opdat geen E-nummer, vetrol of jeugdtrauma ons belet om optimaal te presteren.

We zijn zoals we proosten. En daarmee ontzeggen we onszelf ongetwijfeld een zekere levenslust, zoals Roiphe stelt. Iets van woestheid, liederlijk genot, avontuur. Maar het gaat verder dan dat. Ook de cultuur lijkt ontsmet. 'De ander' die minder productief en heilzaam is, met een leven dat wel vol woestheid zit, de loser en de outcast - hij blijft op steeds veiligere afstand.

Dat valt het meest op in de kunsten. In films, literatuur en muziek. Ooit lieten alcoholisten, verschoppelingen en vrijbuiters daar luidruchtig van zich horen. Onaangepaste mannen en vrouwen die niet leefden zoals het hoorden, uit eigen keuze of omdat ze beland waren in het afvoerputje van een economisch systeem. Van Charlie Chaplin tot Dean Moriarty, van de rebellen uit Easy Rider tot Herman Brood of Jan Cremer, en zelfs het uitschot van de familie Flodder - allemaal waren het verbeeldingen van de afwijking, levend volgens hun eigen normen en waarden.

Dirty realism werd het in de Amerikaanse literatuur genoemd, of Kmart realism, naar de goedkope warenhuizen waar de armen hun boodschappen doen. Charles Bukowski en Raymond Carver gelden als de aartsvaders ervan.

Tegenwoordig domineert toch vooral het Albert Heijnrealisme. Romans spelen zich doorgaans af in de bovenklasse. Personages zijn welvarend en hoog opgeleid, ze verdienen hun geld als leraar, schrijver of architect. Hebben ze een rotbaantje dan is dat niet omdat het moet, maar omdat ze niet weten wat ze willen. Zeker bij jonge schrijvers is het voornaamste probleem van personages keuzestress over alle volle schappen.

Zou het komen omdat schrijvers zelf steeds vaker uit de gegoede klasse komen? Carver noemde zichzelf een 'paid-in-full member of the working poor,' zijn achtergrond was er een van armoede. Net als Bukowski leefde hij het leven dat hij beschreef. Misschien doen hedendaagse schrijvers hetzelfde en zijn ze zodoende betaalde werknemers van de elite.

Het is wat journalist Sean O' Hagan onlangs betoogde over popsterren. In The Observer stelde hij dat hedendaagse pop gentrificeert - de yuppen nemen het over. Steeds meer populaire Britse bands (zoals Radiohead en Coldplay) komen uit welvarende families. Ze groeiden op in chique buurten, zaten op privé-scholen, hadden tijd genoeg om zich muzikaal te ontwikkelen. Tijd die voor de arbeidersklasse, potentiële Sex Pistols, niet voorhanden is met de almaar stijgende kosten van levensonderhoud.Je zou het een aanvulling kunnen noemen op Piketty's Kapitaal in de 21e eeuw - ook in de popmuziek groeit de kloof tussen arm en rijk. De lagere klassen komen er steeds moeilijker tussen.

In zijn stuk vraagt O' Hagan zich af of dit misschien de reden is dat de hedendaagse popmuziek elke notie van een politiek of sociaal bewustzijn mist - omdat de makers ervan de woede en bewogenheid missen om werkelijk iets te willen veranderen.

Waar het om gaat is normativiteit. De stem van de buitenstaander, degene die een ander leven leidt of lijdt dan hoegenaamd hoort, maakt de norm minder vanzelfsprekend. Ooit drong de zelfkant van het bestaan, de rommel en smerigheid, via kunst burgerlijke levens binnen. Tegenwoordig ziet de welgestelde klasse vooral nog zichzelf.

Als in romans of films de buitenstaander al spreekt, een Turkse kruimeldief bijvoorbeeld, is dat vooral in de vorm van boetedoening. Het was erg, maar inmiddels bewandelt de kruimeldief godzijdank het rechte pad. Hetzelfde procédé vind je in talkshows op tv, die plek waar alcoholisten en berooiden wel alle ruimte krijgen. Bij Oprah of Dr. Phil vertellen ze over de verschrikkingen die ze hebben meegemaakt, alle ellende die anderen is aangedaan, om te besluiten met een 'never again'.

Zolang de afwijking de norm nastreeft, is hij acceptabel. Een dief moet berouw hebben, een dikzak moet af willen vallen en een alcoholist moet van zijn ziekte willen genezen.

Hoe anders was dat toen schrijver Hafid Bouazza eerder dit jaar aanschoof bij Pauw en Witteman. Grijnzend vertelde hij over alle vreugde die zijn alcoholisme hem had gebracht. Hier zat duidelijk iemand met andere waarden dan de doorsnee burgerman. Maar belangrijker nog was dat Bouazza het vuil liet zien. En ons via leverfalen, galstenen en opengebarsten spataderen in de slokdarm die je bloed doen braken, eraan herinnerde wat een lichaam eigenlijk voorstelt. Dat het geen glanzende machine is die je aandrijft met mindfullness en zelfdisciplinerende apps of polsbandjes, maar een pulserende homp vlees, bloed en gal waarin voortdurend iets mis gaat. Ook bij de gezonde exemplaren.

We leven in een tijd waarin het vuil steeds minder zichtbaar is. En het bloed en gif zodoende makkelijk vergeten wordt. Westerse mogendheden doden met drones - het verspilde bloed is slechts een vage vlek op onze beeldschermen. Beeldschermen die in een ver buitenland zijn vervaardigd door in gif gedrenkte handen. Af en toe verschijnt een schrijnend item op tv over kinderen die in mijnen en sweatshops onze luxe-artikelen produceren, of per ongeluk onze bommen opvangen, maar we leven er niet mee. De uitbuiting en uitsluiting blijven op afstand.

En hetzelfde gebeurt hier, in het Westen. Zo zijn de meeste stadscentra al verboden terrein voor bedelaars en verslaafden. Volgens technologievoorspeller Ayesha Khanna duurt het niet lang meer voordat 'slimme' contactlenzen daklozen uit beeld laten verdwijnen. Onlangs was er veel ophef over een kunstproject in Philadelphia waarbij voor 300.000 dollar armoedige buurten werden verborgen achter vrolijke muurschilderingen. Opdat voorbijgangers een leuker uitzicht hadden. Het is een fenomeen dat ook wel 'hipstereconomie' wordt genoemd - van buiten straalt het, daarbinnen rot het. Twee maanden geleden berichtte The New York Times dat de helft van alle New Yorkers op de armoedegrens leeft. Je zou het niet zeggen. Maar dat is wat er gebeurt als de buitenstaander geen stem krijgt, het afwijkende geen gezicht. Dan verdwijnen verschillen achter een glanzende laag conformiteit. Dan lijkt het alsof we echt in een zonnige, schone samenleving leven waarin het grootste probleem keuzestress is over de schier oneindige hoeveelheid kansen.

Er moet meer worden gedronken. En vooral moet er veel woester en smeriger worden geklonken. Waarbij de ander niet op veilige afstand blijft, maar we elkaar zien en raken. Opdat het gif van de werkelijkheid optimaal kan worden vermengd.

Parels voor de zwijnen

Van 13 tot en met 16 november

Kunstevenement rondom 6 jonge getalenteerde kunstenaars: **Danielle Frenken, Danielle Hoogendoorn Daniel van Dijck, Samuel Hortulanus, Robert Roest en Christiaan Schuinder**.

Parels voor de zwijnen wordt georganiseerd door Art-Ort, de nieuwe kunstplek. Art-Ort is te vinden op facebook. Maar nu dus ook in de Mannenzaal.

De Mannenzaal
Westsingel 47
Amersfoort

>>> vervolg van pagina 2

taal de eerste ingreep kan worden gerealiseerd, en dit deel vervolgens de meerinkomsten genereert die de volgende stap kunnen bekostigen, enzovoorts. Tegelijk moet er voor worden gezorgd dat de werkdruk niet te sterk fluctueert om aan te sluiten bij de kleine bottom up organisatie, en dat met de beschikbare middelen maximaal resultaat wordt geboekt.

Al met al een complexe opgave. Een eenvoudig rekenvoorbeeld leert dat er ruim 10^{26} manieren zijn om 20 ingrepen over 20 jaar te verdelen. Zelfs wanneer er maar 1 ingreep per jaar mag worden gedaan zijn er nog steeds 10^{18} manieren om dat te doen. Wat is de beste?

Het genetisch algoritme voert deze complexe analyse uit door een willekeurige volgorde te kiezen waarin de ingrepen over 20 jaar worden gespreid. Deze volgorde krijgt dan een rapportcijfer, ook wel fitness genoemd, afhankelijk van een aantal criteria: Hoeveel geld moet er geleend worden, en hoe lang? Hoe verloopt de exploitatie in de gekozen volgorde? Komt deze op enig moment onder nul, dan gaat De WAR failliet, en krijgt deze fasering een lager cijfer. Maar geld dat lang wordt opgepot zonder dat het terrein vooruit gaat is ook niet goed. Idealiter worden de beschikbare middelen maximaal besteed aan de inhoudelijke doelen. Tenslotte wordt gekeken hoe alle ingrepen in de tijd zijn gespreid. Om piekbelastingen in de organisatie te voorkomen is het beter om elk jaar een stukje te verbouwen dan allen in één keer. Op deze manier worden steeds een paar honderd mogelijke volgordes doorgerekend. De beste 10% worden geselecteerd aan de hand van hun rapportcijfer. Van deze selectie worden nieuwe variaties gemaakt die ook weer worden beoordeeld.

Op deze manier wordt langzaam een optimale fasering 'geëvolueerd', waarin het beschikbare geld maximaal wordt benut, maar er ook niet te veel geld wordt uitgegeven, en waarin de ontwikkeling ook niet te snel gaat.

Tijdens de ontwikkeling van het terrein blijft het algoritme nuttig: Wanneer er iets verandert in bijvoorbeeld de kosten van een bepaalde ingreep of de vraag naar een bepaald soort ruimte, dan kan snel worden berekend wat op dat moment de beste strategie is. Door een bepaalde ingreep uit te stellen en een andere naar voren te halen kan steeds optimaal worden ingespeeld op de vraag en de mogelijkheden van dat moment.

Op deze manier worden de belangen van zowel de broedplaats als de financier gediend. De financier loopt minder risico op een verkeerde marktinschatting, maar heeft wel een doorkijk over de gehele looptijd van de lening. De broedplaats behoudt zijn flexibiliteit, maar kan keuzes beter beoordelen op hun lange termijn effecten.

Hoe een Gala met nul geld gerealiseerd kan worden en waarom dat eigenlijk niet zou moeten

Jeffrey Meulman

directeur Fringe Festival Amsterdam

overgenomen van zijn weblog

Sinds het spook van het populisme de kunsten de stuipen op het lijf heeft gejaagd, hoor je in de kunstensector bijna niemand meer hardop klagen. Alsof men vreest dat negatieve berichtgeving als een boemerang snoeihard in het gezicht van de kunstensector terugslaat. 'Het publiek houdt niet van klagers', zei Joop van den Ende al in zijn 'Staat van het Theater' tijdens de opening van het Nederlands Theater Festival op 1 september 2011. Dat klopt helemaal. Maar inmiddels moet datzelfde publiek vrezen dat het meer kwijtraakt dan het ooit had kunnen bevroeden.

Het is destijds talloze keren gezegd: de afgesproken 'eigen inkomstennorm' werd lang voor de bezuinigingen door de meeste instellingen gewoon ruimschoots gehaald. Maar er was een stok om mee te slaan nodig om de ingrijpende besnoeiingen te rechtvaardigen en dus werden de kunstinstellingen afgeschilderd als subsidieverslaafde nietsnutten. Die bezuinigingen zouden hoe dan ook tot kaalslag leiden, want van sponsoring en mecenaat konden in tijden van crisis geen wonderen worden verwacht, zo was de waarschuwing vanuit het kunstenveld. Van den Ende wees er nog eens op dat de geefcultuur in de Verenigde Staten een wezenlijk andere is dan wij die kennen of zullen kennen, in de wetenschap dat de Nederlander veel en veel meer belasting betaalt dan de gemiddelde Amerikaan.

Die andere inkomsten kwamen er dus niet. Sterker: de sponsormarkt stortte in, bij publiek viel weinig meer te halen dan men al deed en het prille mecenaat zag en ziet zichzelf overstelpt met aanvragen. In een poging de zaak overeind te houden en de eindjes aan elkaar te knopen is de kunstensector de rekeningen gaan verhogen. Rekeningen die niet naar het bedrijfsleven, overheid of het publiek worden gestuurd maar voornamelijk naar elkaar. Waar eerst vriendendiensten werden geleverd, heerst nu het 'uurtje-factuurtje'. Kunstinstellingen ontvangen daarnaast in toenemende mate verzoeken van andere kunst-

instellingen om een geldelijke bijdrage aan projecten. Zo vreet de kunstensector zichzelf stukje bij beetje op. Want de rekening bij elkaar neerleggen is geen ondernemerschap. Dat is vooral 'een beetje dom' en zelfdestructief.

Het gevaar dat de kunst in Nederland in rap tempo marginaliseert is levensgroot. Uit de theaters is het gesubsidieerde toneel aan het verdwijnen terwijl ook de vrije producenten worstelen om aan speelbeurten te komen. Filmhuisfilms draaien steeds korter in de bioscopen. Massacultuur prevaleert. Eet- en drinkfestivals, zonder kunst, zijn in opkomst. In dat opzicht zijn we namelijk wel net Amerikanen. Toegegeven; het stijgende museumbezoek is een absoluut lichtpuntje al is het lang niet zeker of het 'Rijksmuseum-effect' blijft.

Ik geloof persoonlijk niet dat de investering in kunst ooit weer terugkomt op het niveau van voor de bezuinigingen. Tenzij er een groot, visionair staatsman opstaat die het vermaledijde Thorbecke-principe failliet verklaart en wel verantwoordelijkheid wil nemen voor een gezond, vooruitstrevend en inspirerend kunstklimaat waar iedere Nederlander, jong of oud, baat bij heeft. Want het is de politiek en de politiek alleen die dat soort grote, interfererende keuzes kan maken. Als de politiek kunst belangrijk vindt, wordt het belangrijk. Zo simpel is het. Maar kunst doet het slecht op het cv van de politicus. Er valt geen eer aan te behalen. Het wachten op een Nederlandse Jack Lang, de Franse socialistische minister van cultuur die in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw de dominantie van de Amerikaanse cultuur te lijf ging en een enorme impuls gaf aan de kunsten in met name de regio, is waarschijnlijk tevergeefs.

Maar wat is dan nog het alternatief voor de kunstensector als noch de politiek, noch het traditionele denken over 'geld verdienen' helpt? Theatermaker Walter Bart haalde in zijn 'Staat van het Theater' (2012) al schrijver, filmmaker en schilder Herbert Achternbusch aan: 'Je hebt geen kans, maar pak 'm'. Johan Simons gebruikt graag, aldus de Duitsers, de 'typisch Nederlandse' variant van die uitspraak: 'Je hebt geen kans, dus grijp 'm'. Want dat is de mogelijkheid die nu resteert voor wie niet te zeer afhankelijk wil zijn: kansen grijpen die er op het eerste gezicht niet zijn.

Volgens Dorian van der Brempt van Vlaams-Nederlands Huis deBuren is het nu de kunst om als een Jezus van

Lees verder op pagina 7 >>

Het zwarte gat, over leren niets doen

Hanne Hagenaars

webmagazine Mr Motley

Een tijdje geleden kwam er op de redactie de hulpkreet binnen van een kunststudent die bijna gaat afstuderen, maar geen onderwerp heeft. Mister Motley schreef een publiekelijk antwoord terug. Naar aanleiding van dit artikel kregen we het volgende mailtje binnen, met daarin kort: stel, je hebt wel een onderwerp, maar je valt in het o zo bekende zwarte gat? Wat moet je dan doen? Motley's oplossing luidt:

Het eerste waar ik aan moet denken is een ingezonden brief in de Volkskrant waarin een man met de voornaam Rob zijn leven na zijn ontslag beschrijft, de krant lezen, op de fiets boodschappen doen, sporten en lezen. Kortom, hij geniet ervan. Een ongewoon, bijna onfatsoelijk geluid in deze crisistijd. Verfrissend.

Ik herinner me een lezing van de Engelse kunstenaar Rachel Whiteread, lang geleden in het van Abbemuseum. Ze vertelde toen over het jaar na de academie toen ze depressief in haar atelier rond hing en er niets uit haar vingers kwam. Wat te doen, waar te beginnen? Toen ze haar blik weer kon openen voor de buitenwereld zag ze opeens regelmatig banken en ander meubilair op dat in vreemde stapelingen aan de kant van de weg stond, te wachten tot het grof vuil het mee zou nemen. Ze toonde een fascinerende reeks beelden van dit meubilair en vertelde hoe dit haar er toe aanzette na te denken over de binnen en buitenkant de materie en over hoe simpel een sculptuur kan ontstaan. Ik was onder de indruk van haar openheid en over het feit dat de oplossing vaak om de hoek ligt. De belangrijkste les voor een kunstenaar is om te leren niets te doen, gewoon niet werken, al ben ik vergeten wie dit ooit vertelde aan zijn gehoor van kunstenaars. In deze tijd waarin werk de hogepriester van het leven is en druk druk druk haar onmisbare symbool is het promoten van niets doen een geluid dat je niet zo veel meer hoort. Leren niets doen, valt dat te leren?

Soms leidt een periode van gedwongen niets doen tot grote stappen voorwaarts in het werk. Rineke Dijkstra vertelt regelmatig over de periode van vijf maanden in bed, na een ongeluk met de fiets waarin ze vijf maanden gedwongen rust moest nemen om te herstellen. In deze tijd raakte ze in de ban van Twin Peaks, de televisieserie waarin niemand is wie hij lijkt te zijn, en de karakters allemaal een vluchtig spiritueel alter ego hebben. 'Suddenly I could look at things differently', zegt Dijkstra. 'I wanted to make a picture in which there was no pose.'

In de Frieze van oktober 2012 schrijft Tom Morton over Warhol's Canada. Morton herleest in de komkommertijd van de kunstwereld, de zomer, The Philosophy van Andy Warhol (from A to B and back again) en in hoofdstuk 10 noemt Warhol zichzelf somebody who likes '...working better than relaxing' en beschrijft dan dat hij niet in Canada zou kunnen leven want daar zou de snelle halteklop van de stad missen. In de stad werken zelfs de bomen

Lees verder op pagina 7 >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

Gemaakt in Amersfoort

Gijsbert Raadgever

Van 11 – 26 oktober

Amersfoort barst het van de 'makers'. Veelal ondernemers die bijzondere, succesvolle en innovatieve producten maken. De maakindustrie staat aan de basis van een sterke regionale economie en is booming, met bedrijven die productie terughalen naar de regio, de komst van 3D printen en productie van nieuwe, duurzame materialen. 'In an age of custom-fabricated, do-it-yourself product design and creation, the collective potential of a million garage thinkerers and enthusiasts is about to be unleashed upon the economy, driving a new age of manufecturing' zoals Chris Anderson, auteur Makers, the new industrial revolution het verwoord. Gemaakt in Amersfoort is het platform voor de makers, doe mee, deel en zegt het voort.

Huis Van de Idee
Rietveldpaviljoen
Zonnehof
Amersfoort

van 11 oktober
tot en met
26 oktober

Joris Postulart

Er is nog plek in de Bandbunker

Per Expressie's Bandbunker is er weer helemaal klaar voor: na een zomer vol studiosessies worden de oefenruimtes, nu de scholen weer zijn begonnen, weer goed gebruikt. Nieuwe bands, bekende gezichten en local heroes lopen door elkaar in het voormalig trafohuisje van de NS op de Wagenwerkplaats, dat culturele jongerenstichting Per Expressie enkele jaren geleden omtoverde tot bandparadijs. De twee oefenruimtes, door muzikanten geprezen om hun uitstekende akoestiek, worden dagelijks gebruikt door diverse bands en artiesten uit de regio. De Bandbunker is de plek waar je van beginnend artiest of bandje uit kan groeien tot lokaal, landelijk of wereldwijd talent.

Sinds halverwege 2013 is de opnamestudio gereed. Het eerste jaar dat de opnamestudio, bestaande uit een regie- en een opnameruimte, in gebruik is geweest, is een succes te noemen. Meer dan tien meerdaagse opnamesessies, van senioren-jazz tot puber-metal, passeerden de revue. Ook nu staan er weer een aantal opnames voor singles en albums gepland. De Bandbunker-trein dendert maar door en raakt steeds bekender de lokale muziekscene. Kom ook aan boord!

www.perexpressie.nl/bandbunker

Nieuwe initiatieven in Amersfoort

Galerie Archipel en meer

Redactie

De culturele horizon van Amersfoort heeft zich verbreed met de komst van een nieuwe kunstgalerie: Galerie Archipel. De Galerie is gehuisvest aan de Weversingel 37. www.galeriearchipel.nl

Van een geheel andere orde wordt de expositieruimte De Kaping. Een initiatief van de kunstenaars verbonden aan Het Werktuig aan de Soesterweg.

Galerie Archipel

Initiatiefnemers van Galerie Archipel zijn Anna Belleforte, Justyna Pennards-Sycz en Laus Heezemans. Zij zijn allen autonome kunstenaars uit de omgeving Amersfoort. Zij zijn idealisten, die naast het creëren van kansen voor (startende) kunstenaars ook een collectief willen starten. Kunstenaars verbonden aan de galerie krijgen de mogelijkheid zich hierbij aan te sluiten. Het collectief zal periodiek samenkomen en praten over de ziel en zaligheid van het kunstenaarsbestaan. Archipel biedt een ruggengraat voor kunstenaars die daar behoefte aan hebben.

Daarnaast biedt Galerie Archipel een fysieke expositieruimte. Deze wordt gevuld met werken variërend van formaat en stijl, in de prijsklasse van 50 tot 500 euro. De Art Consultant die aanwezig is tijdens de openingsuren van de galerie biedt steun aan de kunstenaars en begeleidt de kunstkoper bij de aanschaf van een kunstwerk. Ook zullen er maandelijks culturele evenementen worden georganiseerd in de galerie. Denk hierbij aan workshops, lezingen en diners.

De Kaping

De Kaping is een project dat zijn basis krijgt in het voormalige Kadegebouw.

De initiatiefnemers willen op deze locatie wisselende tentoonstellingen van hedendaagse veelbelovende (jonge) kunstenaars van in en om Amersfoort organiseren met daarnaast een gezellig kunstenaarscafé, dat is aangekleed met meubels van hergebruikte materialen en producten van ontwerpers.

De leegstaande locatie wordt omgetoverd tot een uitnodigende, bruisende en inspirerende ruimte voor jonge, experimentele en niet commerciële beeldende kunst.

Werk van Justyna Pennards-Sycz, Galerie Archipel

>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>> *vervolg van pagina 5*

broden en vissen meer broden en vissen te maken. Dat klinkt als een wonder, maar het kan wel.

Er is talent, er zijn gebouwen, er is publiek, er is innovatieve denkkracht, er is creativiteit. Dat is het wezenlijke kapitaal van de kunstensector. Zodra bij iedereen het besef doordringt dat oude tijden niet terugkomen en dat de economie gestoeld moet zijn op continuïteit en niet op groei, omdat anders niet de alleen de kunstensector maar de hele wereld zichzelf opvreet, kan de kunstensector het voortouw nemen in het ontwikkelen van een nieuwe manier van denken waarbij 'basic' en 'delen' de norm is. Dat kan echter alleen wanneer een ieder zich solidair verklaart en men gezamenlijk een hoger doel nastreeft; de kunsten weer betekenis geven. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid die zich veel verder uitstrekt dan tot kunstenaars en kunstmanagers alleen. Dat is ook de verantwoordelijkheid van onderwijzers, leraren, journalisten, tv redacties, opinieleiders en politici op landelijk en lokaal niveau. Dat is zelfs de verantwoordelijkheid van de hotelier, de restauranthouder en café-eigenaar die gebaat is bij een levendige, culturele stad.

Concreet en voor de hand liggend: als artiesten, professionals en fans consequent en genereus eigen content delen via de sociale media, maakt dat het knokken om een felbegeerde minuut in DWDD uiteindelijk overbodig. Een artikel dat het goed doet op internet, maakt een plek in de krant onnodig. Het Amsterdam Fringe Festival moedigt aan om toch vooral je eigen theater in je eigen huiskamer te beginnen.

Een andere blik op wat waarde vertegenwoordigt, creeert kansen. Velen weten dat, maar niet iedereen is bereid om het geloof in groei-door-meer-geld op te geven. Groei kan heel goed. Door slim samen te werken. Sponsoring gaat nu vooral over kleine bedragen en diensten, maar als de 'win-win' voor alle partijen duidelijk is, kan er veel.

Tot slot een voorbeeld uit de praktijk dat twee kanten van dit verhaal laat zien: sinds de liquidatie van het Bureau Promotie Podiumkunsten in oktober 2013 is er voor het Gala van het Nederlands Theater geen geld meer. Was er ooit een budget van een ton, afkomstig van de opbrengsten van de afgeschafte Theater- en Concertbon, nu is dat nul. Met vereende krachten kon dat Gala afgelopen 14 september toch gerealiseerd worden, grotendeels omdat het Nederlands Theater Festival, de Amsterdamse Stadsschouwburg en ACT, de Belangenvereniging voor Acteurs er hun tijd en middelen in steken. Mensen worden voor hun inzet niet of amper betaald. Dat is de down side. Die niet zou moeten mogen. De praktijk van betaling met een boekenbon hoort niet bij een professionele sector met een fors economisch belang.

Gasten op het Gala betaalden entree en, logisch, hun eigen drankjes. Een enkele mecenas betaalde enkele honderden euro's zodat de muzikanten een vergoeding konden krijgen. Een bevriend bedrijf leverde de lampen. De kroonluchters werden gesponsord. Zo organiseer je dus een Gala voor nul geld. Ergens is dat mooi. Er wordt niets verspild. De mensen maken het feest. Er is sprake van generositeit en stijlvolle eenvoud. Een Gala dat niet afhankelijk is van externe financiers maar zichzelf bedruipt is duurzaam. Die onafhankelijkheid van financiers is louterend. Bovendien is onafhankelijk sexy. Iedereen weet dat. Je bouwt er de beste relaties op.

En tegelijkertijd is het toch ook bijzonder karig. Je zou onze acteurs en gezelschappen zoveel meer gunnen. Een erepodium. Een knalfeest met live covering op de nationale televisie. Maar de realiteit is anders. Zolang we collectief blijven geloven in de kracht van bling bling is eenvoud als concept helaas lastig te verkopen en is verdere marginalisering een haast onvermijdelijk gevolg.

Diep in mijn hart vind ik dat een gidsland, nog altijd een van de rijkste ter wereld, zijn culturele verantwoordelijkheid moet nemen met een normaal kunstbudget. 'Normaal' is wat mij betreft drie keer de huidige 0,34 procent van de Rijksbegroting. Zolang dat een illusie is, blijft het zoeken naar nieuwe wegen, waarbij solidariteit, delen, hergebruik, generositeit en samenwerking kernbegrippen zijn.

Het Gala van het Nederlands Theater straalde ondanks het minimale budget en dankzij de inzet van onder andere regisseur Greg Nottrot, lichtontwerper Uri Rapaport en presentator Rick Paul van Mulligen 'zelfvertrouwen en optimisme uit', schreef het Parool. Dat is zeker iets om trots op te zijn. Maar in de valkuil dat het dus met veel minder minstens even zo goed kan; daar mogen we niet in trappen. Eenvoud is goed en nastrevenswaardig, maar nooit ten koste van mensen.

Kaalstaart

17, 18, 19 OKTOBER

EEMHAVEN
AMERSFOORT

Kaalstaart is een festival voor beta-kunst en nieuwe ambachten. Kunst, techniek en wetenschap komen elkaar tegen in een levendige mix van disciplines. Beeldende kunst, podiumkunst, onderzoek en nieuwe samenwerkingen worden aan het publiek getoond in een route langs de Amersfoortse Eem.

In de aanloop van het festival wordt de website www.kaalstaart.nl regelmatig ververst, en voorzien van locaties, aanvangstijden en informatie over de deelnemende kunstenaars.

Denksnack zware kost

27 NOVEMBER

Economie en kunst. Het is voor menig kunstenaar geen onderwerp dat op nummer een van de prioriteitenlijst staat. Toch is het onderwerp dat alle kunstenaars raakt. Denk maar eens aan de financiering van de arbeidsongeschiktheid. In de traditionele economische organisaties zijn daar allerlei oplossingen voor. Oplossingen die niet direct bruikbaar zijn voor de individuele kunstenaar.
Bij de zzp'ers zijn de zgn. broodfondsen ontstaan. Zeker een goede mogelijkheid voor kunstenaars. Maar wat te denken van het pensioenfonds van Joep van lieshout cs.? Zij deponeren een belangrijk werk in depot. De waarde van het depot stijgt mee met de waarde van hun werk op de markt.

Dit en andersoortige oplossingen voor kunstenaars om hun economische positie te waarborgen komt aan de orde in de nieuwe denksnack van de StadsGalerij.

>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>> *vervolg van pagina 5*

harder want die paar bomen in een park in New York maken zuurstof voor vele mensen terwijl in Canada een miljoen bomen zuurstof maken alleen voor jou. 'In New York, you really have to hustle, and the trees know this, too, just look at them.'

In zijn bespiegeling over het nut van niets doen geeft Tom Morton voorbeelden van The Trainee van Pilvi Takala waarin ze als stagiaire een maand langt denkt als haar bijdrage aan het bedrijf waar ze stage loopt en de klerk uit Moby Dick die door droedelen tot denken komt.

Zijn advies: cultivate your legitimate strangeness, ga naar je eigen Canada. De gedwongen periode zonder werk, na een ontslag, na het afstuderen is zo'n Canada, ongemakkelijk maar bevrijdend.

Redactie Eempodium

Nieuw cultureel webmagazine voor het Eemland

Voor Eempodium maakte Walter Goyen foto´s van Orfeo Underground, begin dit jaar uitgevoerd door Holland Opera in de parkeergarage van het nieuwe Eemhuis.

Eempodium. Dat is de naam van een nieuw cultureel webmagazine voor de regio Eemland. De interviews, achtergrondverhalen, recensies en columns op www.eempodium.nl worden geschreven door professionele regionale journalisten die geen blad voor de mond nemen. ,,Eempodium is een podium dat de culturele ontwikkelingen in de regio Amersfoort op positief kritische wijze volgt'', vertelt Onno Weggemans, een van de initiatiefnemers.

Echte serieuze lokale en regionale journalistiek wordt in de regio Amersfoort steeds minder bedreven. Uitgeverijen hebben de afgelopen jaren fors bezuinigd. Niet alleen zijn veel journalisten ontslagen, maar met hen verdween vaak ook de kritische journalistiek. Dat zie je ook op het gebied van cultuur. Veel artikelen in de lokale en regionale kranten ´volgen de agenda´ en deskundige kritiek op kunstuitingen komt nauwelijks meer voor. Eempodium wil daarin verandering brengen. ,,Alle journalisten en fotografen die aan Eempodium verbonden zijn, doen dat vanuit hun passie voor cultuur'', stelt Weggemans. ,,De meesten van hen zijn zzp´ers die op vrijwillige basis meewerken, omdat zij de waarde van dit podium inzien. Waarde niet alleen voor henzelf, maar voor iedereen die geïnteresseerd is in cultuur: van het publiek dat een klassiek concert of een expositie wil bezoeken, tot culturele instellingen en beeldend kunstenaars. Onze journalisten, tekstschrijvers en fotografen kunnen zich via ´hun´ eigen Eempodium profileren. Als een van hen op positieve of negatieve wijze is geraakt door bijvoorbeeld een expositie, boek, concert of festival dan heeft hij of zij alle ruimte daaraan uiting te geven.''

Onder anderen gerenommeerde journalisten en fotografen als Gerard Chel, Annettte Verspoor, Hanneke Kiel, Cees Wouda, Kees Quaadgras, Walter Goyen, Kees de Graaff en David Wijma doen mee aan Eempodium.

Weggemans: ,,Mede dankzij hun inzet heeft Eempodium zich sinds de start in februari stevig door ontwikkeld. We hebben kinderziektes het hoofd geboden en zetten nu de volgende stappen. Zo gaan we het komende halfjaar nadrukkelijker werken aan onze naamsbekendheid. We gaan ook samenwerkingsverbanden aan met bijvoorbeeld FotoExpo202, Bibliotheken Eemland en Theater De lieve Vrouw.''

Weggemans benadrukt dat Eempodium ook een platform is voor professionele beeldend kunstenaars en schrijvers uit de regio Eemland. ,,Zij komen geregeld aanbod in interviews. Verder hebben we voor hen een PodiumPitch. Wie een bijzonder kunstwerk wil laten zien of een interessante gedachte wil delen, kan daarop terecht. Geïnteresseerden kunnen meer informatie daarover krijgen door te mailen naar info@eempodium.nl.''

Jan de Graaf

galerie Absoluut in de Stad van Cahen

Abel Cahen: "De ergste gebouwen vind ik gebouwen die helemaal niets zijn. Een gebouw kan lelijk gevonden worden; een gebouw kan mooi gevonden worden dat is allemaal legitiem. Maar wat eigenlijk niet legitiem zou zijn is waar je aan voorbij loopt en geen kwaad kan".

Of

Abel Cahen: "...stedelijke complexiteit ontstaat niet bij toeval, maar komt voort uit een systeem".

In 2014 staat op het kunstplein in de Stad van Cahen het thema 'De Verborgen Stad' centraal. Het startschot werd gegeven met een bijzondere reeks foto's gemaakt door Jos Stöver van verborgen plekken aan de Amersfoortse Muurhuizen.

De Stad van Cahen heeft Stichting Absoluut kunst&zofoort uitgenodigd te exposeren:

De 12 deelnemende kunstenaars van Galerie Absoluut ont-dekken de gelaagdheid; de reflectie; het klankbord; de verbinding met binnen en buiten, de structuren en de ordening.

Zij ont-dekken en onderzoeken de rafels en de muzen van waaruit deze stad zijn gestalte kreeg. Zij richten zich op verborgen mensen, verborgen verleden, verborgen geschiedenis en verborgen verbeelding.

Activiteiten:

Gedurende de looptijd van deze ABSOLUUT 'ont'-dekt de Verborgen Stad! expositie tot 23 november zijn er diverse lezingen en andere activiteiten in het auditorium van de Stad van Cahen, met aan het eind een wervelende slotmanifestatie.

Openingstijden:

De Stad van Cahen is te ontdekken op doordeweekse dagen vanaf 10 uur en in de weekenden van 13 tot 17 uur. Adres: Muurhuizen 104 te Amersfoort.

Hou de persberichten via de (social) media in de gaten!

Colofon

STADSGALERIJ

De stichting StadsGalerij is de uitgeefster van de StaalkaartKUNSTENkrant. De StaalkaartKUNSTENkrant verschijnt onregelmatig 3 x per jaar.

correspondentieadres: *Arnhemseweg 41, 3817 CA Amersfoort*

webadres: *www.stadsgalerij.nl*

www.staalkaartkunstenkrant.nl